

не юридичний статус особи, а її реальний вплив на боржника та причинно-наслідковий зв'язок між її діями або бездіяльністю та банкрутством.

Список використаних джерел:

1. Верховний Суд. Постанова від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120341855> (дата звернення: 26.03.2026).
2. Верховний Суд. Постанова від 03 грудня 2025 року по справі № 910/2911/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132552557> (дата звернення: 26.03.2026).
3. Верховний Суд. ОГЛЯД практики застосування Верховним Судом норм про субсидіарну відповідальність у справах про банкрутство (актуальна судова практика). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/sud_pract/2022_05_24_K_GS_oglyad_subs_vidp_07_12_2021.pdf.
4. Жуков С. Солідарна та субсидіарна відповідальність у справі про банкрутство. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/Solid_subsud_vidpovid.pdf.
5. Кодекс України з процедур банкрутства: Кодекс України від 18.10.2018 № 2597-VIII: станом на 11 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 26.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-45>

Кубарєв М. Д.,

аспірант кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ (ОСІБ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективність діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в органах місцевого

самоврядування безпосередньо залежить від належних правових гарантій їхньої незалежності. Забезпечення такої незалежності є передумовою об'єктивного проведення перевірок на предмет дотримання вимог законодавства щодо запобігання конфлікту інтересів та належного моніторингу виконання антикорупційних програм. Дослідження адміністративно-правових засад їхньої діяльності дозволяє виявити прогалини у механізмах захисту від незаконного впливу з боку осіб, уповноважених на виконання функцій місцевого самоврядування.

Передусім, варто зауважити, що адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в органах місцевого самоврядування характеризується поєднанням внутрішньоорганізаційної підпорядкованості та функціональної самостійності, що забезпечується системою нормативно закріплених гарантій. Центральне місце у цій системі посідає механізм захисту від необґрунтованого припинення трудових відносин, урегульований ч. 3 ст. 13-1 Закону України «Про запобігання корупції» [1]. Згідно з цією нормою Керівник відповідного державного органу або органу місцевого самоврядування забезпечує гарантії незалежності уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) від впливу чи втручання у його роботу. Разом з тим, про які саме гарантії йде мова у цій нормі, не уточняється.

Організаційна незалежність уповноважених органів (осіб) додатково визначена вимогами Типового положення про уповноважений підрозділ (особи), затверджене наказом Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) від 27 травня 2021 р. № 277/21, що встановлює принцип виключності функцій таких уповноважених [2]. Зокрема, законодавець чітко розмежовує повноваження уповноваженої особи та інших структурних підрозділів, забороняючи покладання на неї обов'язків, що не стосуються сфери запобігання корупції або створюють потенційний конфлікт інтересів. Попри безпосереднє підпорядкування голові відповідної ради, уповноважена особа перебуває у стані функціональної вертикалі з НАЗК, що забезпечує єдність методологічних підходів при проведенні антикорупційних експертиз актів місцевого самоврядування та оцінці корупційних ризиків. Правовий механізм забезпечення діяльності уповноваженого органу (особи) включає гарантований доступ до інформаційних ресурсів, баз даних та право на отримання пояснень від суб'єктів декларування, що корелює з положеннями антикорупційного законодавства щодо безперешкодного здійснення контрольних заходів.

Досліджуючи адміністративно-правові гарантії діяльності уповноваженого органу (особи) з питань запобігання та виявлення корупції в органах місцевого самоврядування, слід звернути увагу на особливості співвідношення спеціального антикорупційного законодавства із нормами Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3].

Хоча стаття 42 зазначеного Закону наділяє сільського, селищного, міського голову широкими дискреційними повноваженнями щодо призначення та звільнення керівників виконавчих органів ради, правовий статус уповноваженого органу (особи) має певні особливості. У цьому контексті виникає конструктивна колізія між загальною компетенцією голови громади та спеціальними гарантіями, визначеними ст. 13-1 Закону «Про запобігання корупції» [1]. Пріоритетність спеціальної норми обмежує повноваження керівника органу місцевого самоврядування.

Водночас, реалізація принципу відповідальності посадових осіб перед територіальною громадою та державою (ст. 74 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») безпосередньо залежить від здатності уповноваженого органу (особи) безперешкодно здійснювати свої функції. Правовий механізм забезпечення гарантій незалежності включає доступ до документів та обов'язковість вимог такого уповноваженого для інших виконавчих органів місцевої ради, що корелює із загальним обов'язком виконання рішень, прийнятих органом місцевого самоврядування у межах законних повноважень (ст. 73) [3]. Таким чином, адміністративно-правова характеристика діяльності уповноважених органів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в органах місцевого самоврядування свідчить про виокремлення їхнього статусу із загального управлінського підпорядкування у структурі органу місцевого самоврядування, що створює необхідні умови для об'єктивного проведення антикорупційних експертиз та контролю за дотриманням вимог щодо запобігання конфлікту інтересів.

Попри визначення деяких правових гарантій захисту незалежності відповідних органів та осіб у структурі органу місцевого самоврядування, поточний стан законодавства у цій сфері характеризується наявністю недоліків, що обмежують реальну незалежність антикорупційних суб'єктів. Основною проблемою у цьому аспекті залишається фінансова детермінованість діяльності уповноваженого, оскільки механізми преміювання та матеріального стимулювання перебувають у межах дискреційних повноважень сільського, селищного або міського голови. Такий стан регулювання створює умови для можливості здійснення опосередкованого впливу. Крім того, у невеликих територіальних громадах внаслідок браку кадрів може виникати конфлікт правових статусів, зумовлений покладанням антикорупційних функцій на осіб за сумісництвом. Таке поєднання нівелює об'єктивність контрольних антикорупційних заходів, що здійснюються на рівні відповідного органу місцевого самоврядування, оскільки уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції, фактично змушена здійснювати перевірку документів, розробником яких вона є в межах своєї основної посадової інструкції.

У науковій літературі висловлюються такі пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення реалізації правового статусу уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції: 1) виключення випадків дублювання повноважень антикорупційних уповноважених та НАЗК шляхом визначення випадків, коли профілактичні та контрольні антикорупційні заходи й заходи відповідальності мають вживатись на рівні організації, а коли антикорупційний уповноважений (його керівник) має виключно повідомити Національне агентство з питань запобігання корупції; 2) імперативне визначення оптимальної чисельності складу уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції та ін. [4, с. 167].

Інші вчені також вважають, що для вдосконалення правового регулювання інституту уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції важливо, зокрема удосконалити механізм координації та методичного забезпечення діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з боку НАЗК, а також посилити гарантії незалежності відповідних уповноважених через впровадження механізмів їх захисту від неправомірного втручання у їх діяльність [5, с. 567–568].

У цілому, погоджуючись з наведеними науковцями пропозиціями, можна також розглянути законодавче закріплення такого підходу в оплаті праці таких осіб, що передбачатиме фіксовані розміри надбавок, незалежні від волі голови органу місцевого самоврядування. При цьому, для невеликих громад доцільним вбачається запровадження інституту спільних для декількох громад антикорупційних уповноважених, що дозволить забезпечити професійну самостійність осіб та усунути адміністративну залежність. Окремим аспектом удосконалення правового статусу досліджуваної категорії уповноважених є підвищення ефективності адміністративної відповідальності за втручання в діяльність уповноважених шляхом, наприклад, закріплення у Кодексі України про адміністративні правопорушення відповідальності за створення перешкод у роботі уповноваженого підрозділу (особи). У сукупності ці заходи сприятимуть удосконаленню адміністративно-правових гарантій діяльності уповноваженого підрозділу (особи) з питань запобігання та виявлення корупції в органах місцевого самоврядування, що підвищить прозорість функціонування місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від

27.05.2021 № 277/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-21#Text>.

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Бузницький Д. М. Удосконалення правового забезпечення реалізації правового статусу уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання корупції. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 1. С. 162–168. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.1.24>.

5. Мацелюх І. А., Проневич О. С. Етапи розвитку інституту уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 565–568. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/135>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-46>

Літвіненко Є. С.,

здобувачка вищої освіти 4 курсу спеціальності «Право»

Навчально-наукового гуманітарного інституту

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Макарова Т. П.,

*доктор філософії права, старший викладач кафедри державно-
правових і гуманітарних наук*

Навчально-наукового гуманітарного інституту

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Дана робота присвячена комплексному аналізу міжнародно-правової відповідальності держав за порушення норм міжнародного права, зокрема розкриттю змісту міжнародного правопорушення, визначенню підстав настання відповідальності та дослідженню основних форм її реалізації. Особлива увага приділяється сучасним тенденціям кодифікації норм щодо відповідальності держав, практиці Міжнародного Суду ООН та питанню ефективності механізмів примусу в умовах сучасної міжнародної системи.